

Sygn. akt II CZ 61/13

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa K. D.

przeciwko A. Z.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 22 listopada 2013 r.,

zażalenia powoda

na wyrok Sądu Okręgowego w P.

z dnia 21 marca 2013 r.

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w P. uchylił wyrok Sądu Rejonowego w P. z dnia 10 grudnia 2012 r. W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Odwoławczy wskazał, że Sąd I Instancji nie rozpoznał istoty sprawy, bowiem nie wziął pod rozwagę zgłoszonego w sprzeciwie od nakazu zapłaty zarzutu potrącenia, tylko oddalił powództwo uznając, iż powód nie wykazał należycie swojego żądania. Kwestia ta, zdaniem Sądu Okręgowego, pozostawała bez znaczenia, skoro pozwany nie przeczył temu roszczeniu, jednak w ramach obrony podniósł zarzut potrącenia, którego Sąd Rejonowy w żaden sposób nie zbadał.

Powód K. D. złożył do Sądu Najwyższego zażalenie na ten wyrok, domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. W zażaleniu skarżący zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego zastosowanie i uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w P., zamiast wydania orzeczenia reformatoryjnego. Uzasadniając tak postawiony zarzut skarżący wskazał, że Sąd Rejonowy w P., chociaż całkowicie błędnie, to jednak rozpoznał istotę sprawy, zaś zgłoszony przez pozwanego zarzut potrącenia nie mógł być w ogóle uwzględniony z uwagi na treść art. 479¹⁴ k.p.c., zgodnie z którym do potrącenia w sprawach gospodarczych mogą być przedstawione tylko wierzytelności udowodnione dokumentami. Dodatkowo skarżący zwrócił uwagę, że zgodnie z brzmieniem art. 386 § 4 k.p.c. nierozpoznanie istoty sprawy nie powoduje po stronie sądu odwoławczego obowiązku uchylenia zaskarżonego orzeczenia o czym świadczy użyty w tym przepisie zwrot „może uchylić”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jako niezasadne nie mogło odnieść zamierzonego skutku.

W pierwszej kolejności przed merytorycznym odniesieniem się do podniesionych przez skarżącego zarzutów należy wskazać, że w rozpoznawanej sprawie złożenie do Sądu Najwyższego zażalenia w trybie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. było możliwe na zasadzie art. 9 ust. 6 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy- Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr

233, poz. 1381 - dalej jako ustawa z 16 kwietnia 2011 r.) zgodnie z którym, przepisy art. 394¹ i art. 394² k.p.c., w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się do zaskarżenia orzeczeń wydanych po dniu wejścia w życie ustawy.

Wprowadzone ustawą z dnia 16 września 2011 r. zażalenie na orzeczenie uchylające przez sąd drugiej instancji wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania stanowi dewolutywny i suspensywny środek odwoławczy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2013 r., II CZ 193/12, niepubl.) o wyraźnie określonym spektrum zastosowania.

Przyjmuje się, że w ramach art. 394¹ § 1¹ k.p.c. kontrola Sądu Najwyższego określona jest wąsko i umożliwia zbadanie prawidłowości zakwalifikowania przez sąd drugiej instancji określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej przyjętej podstawie orzeczenia kasatoryjnego, mając przy tym charakter formalny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2013 r., IV CZ 5/13, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 139/12, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2013 r., III CZ 1/13, niepubl.).

W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy w P. uchylił wyrok Sądu Rejonowego w P. przyjmując, że doszło do uchybienia w postaci nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd I Instancji

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy sąd zaniechał w ogóle zbadania materialnej podstawy żądania, albo merytorycznych zarzutów strony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2013 r., III CSK 74/12, niepubl.).

Jeszcze bliżej do tego zagadnienia odniósł się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 listopada 2012 r. (III SZ 3/12, niepubl.), w którym stwierdził, że nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi między innymi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji pominął całkowicie merytoryczne zarzuty zgłoszone przez stronę, bądź nie uwzględnił (nie rozważył) wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych, czy prawnych rzutujących na zasadność

roszczenia powoda. Taka właśnie sytuacja wystąpiła w rozpoznawanej sprawie, skoro Sąd Rejonowy zupełnie nie wziął pod uwagę zarzutu potrącenia podniesionego przez pozwanego w sprzecznie od nakazu zapłaty, oddalając powództwo ze względu na niesprostanie udowodnieniu roszczenia przez powoda, mimo, że w ocenie Sądu Okręgowego ze stanowiska pozwanego wynikało, iż nie przeczy on istnieniu wierzytelności powoda, tylko takiej wierzytelności przeciwstawia swoją wierzytelność wzajemną.

Ze względu na ograniczoną kognicję Sądu Najwyższego w ramach rozpoznania zażalenia składanego w trybie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zawarty w zażaleniu zarzut nieprawidłowości podniesionego zarzutu potrącenia z mocy art. 479¹⁴ k.p.c. uchyla się spod kontroli Sądu Najwyższego, jako dotyczący postępowania przed sądem I instancji. Jak wskazuje się w orzecznictwie dokonywana w ramach tego środka zaskarżenia kontrola ma charakter czysto procesowy, co oznacza, że Sąd Najwyższy nie może wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację. Zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest bowiem środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2013 r., IV CZ 38/13, niepubl.).

Odnosząc się na końcu do argumentacji skarżącego, że uchylenie orzeczenia ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy jest tylko uprawnieniem a nie obowiązkiem sądu odwoławczego należy przywołać odmienne w tej kwestii orzecznictwo. Jak podkreślił Sąd Najwyższy słowo „może” użyte zostało w art. 386 § 4 k.p.c. w celu stworzenia sądowi drugiej instancji, w drodze wyjątku, możliwości odstąpienia od merytorycznego rozpoznania sprawy i obligatoryjne wydanie wyroku kasatoryjnego w razie stwierdzenia, że istota sprawy nie została rozpoznana (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2013 r., II CSK 279/12, publ. w OSNC 2013/7-8/96, Biul. SN 2013/3/13, M. Prawn. 2013/17/929, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2013 r., I CSK 457/12, niepubl.).

Mając wszystko powyższe na względzie, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

